

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

кафедра фінансів, банківської справи та страхування

СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

**методичні рекомендації до підготовки на практичні заняття
та виконання самостійної роботи
з дисципліни для здобувачів вищої освіти**

Кропивницький, 2025

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

*Економічний факультет
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування*

СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

методичні рекомендації
до підготовки на практичні заняття
та виконання самостійної роботи
з дисципліни для здобувачів вищої освіти

Затверджено на засіданні кафедри
фінансів, банківської справи
та страхування
Протокол № 6 від 24 лютого 2025 р.

Кропивницький, 2025

Страховий менеджмент: методичні рекомендації до підготовки на практичні заняття та виконання самостійної роботи з дисципліни для здобувачів вищої освіти / Укладач: Т. А. Мельник. Кропивницький : ЦНТУ, 2025. 47 с.

Укладачі:

МЕЛЬНИК Тетяна Андріївна, доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування ЦНТУ;

Рецензенти:

ГАВРИЛОВА Наталія Валеріївна, доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування ЦНТУ.

ЗАЯРНЮК Олексій Васильович, доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності ЦНТУ.

Методичні рекомендації до підготовки на практичні заняття з дисципліни «Страховий менеджмент» та до виконання самостійної роботи містять теми й плани практичних занять, завдання для самостійного виконання, тестові завдання для перевірки знань, перелік дискусійних питань, перелік рекомендованої літератури. Сформульовані види самостійної й індивідуальної роботи, дозволяють здобувачу вищої освіти краще опанувати матеріал і розкрити свій власний потенціал. Наведенні тестові завдання допоможуть здобувачу вищої освіти перевірити рівень засвоєння теоретичного матеріалу.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ НА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ З ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ».....	6
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ».....	8
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.....	11
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.....	15
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.....	18
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4.....	23
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5.....	27
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6.....	31
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7.....	36
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8.....	41
ЛІТЕРАТУРА.....	45

ВСТУП

«Страховий менеджмент» є обов'язковою навчальною дисципліною циклу професійної підготовки освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти «Фінанси, банківська справа та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Метою вивчення навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» є формування у здобувачів вищої освіти знань з підготовки та реалізації управлінських рішень, що забезпечують раціональне формування й використання потенціалу страхових компаній і гармонізацію фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та держави.

Процес вивчення навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» передбачає вирішення **основних завдань**, зокрема:

- набуття здобувачами вищої освіти стійких знань з теорії та практики управління страховою компанією, надання страхових послуг, оцінювання ризиків й урегулювання страхових претензій;

- формування у здобувачів компетентності важливих для особистого розвитку майбутніх фахівців та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на сучасному ринку праці;

- теоретична підготовка здобувачів з питань еволюції знань, змісту та ролі страхового менеджменту у вирішенні суспільних завдань;

- надання здобувачам теоретичних знань щодо основних засад страхового менеджменту в Україні та світі; набуття вмінь щодо організації діяльності страхових організацій;

- сформуванню здатність до творчого пошуку в напрямі удосконалення систем та процесів управління страховими організаціями.

Після вивчення навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- особливості і перспективи розвитку підприємницької діяльності в страхуванні;

- сутність, функції та роль страхового менеджменту в ринковій економіці;

- порядок проектування, реєстрації й ліцензування страхових організацій, зміст державного нагляду за їх діяльністю;

- принципи побудови раціональної структури страхової організації та повноваження органів її управління;

- принципи управління страховою компанією;

- значення і методи розроблення стратегічного плану діяльності страховика;

- сутність і способи активізації маркетингової діяльності в страхових організаціях;

- методи вивчення попиту на страхові послуги;
- технологію відбору ризиків на страхування і врегулювання страхових претензій;
- особливості управління грошовими потоками в страхуванні;
- умови і способи підвищення фінансової надійності страхової організації;
- процедури здійснення фінансового моніторингу операцій страховика;

вміти:

- розробляти місію, цілі та стратегічні завдання страховика;
- формувати раціональну структуру управління страховою організацією;
- організувати процес бюджетування в страховій організації;
- досліджувати стан ринку страхових послуг;
- досліджувати попит на страхові послуги та організувати ефективну систему їх продажу;
- оформляти договори страхування і контролювати їх виконання;
- оформляти документально страхові випадки та розраховувати розмір належних страхових виплат потерпілим;
- аналізувати діяльність страховика і пропонувати заходи, спрямовані на її поліпшення;
- визначати достатність коштів страхових резервів для забезпечення виконання зобов'язань перед страхувальниками;
- визначати напрями ефективного розміщення страхових резервів та тимчасово вільних власних коштів страховика;
- забезпечувати контроль за фінансовою надійністю страхової компанії;
- здійснювати перевірку правильності проведення страховиками фінансових операцій;
- проводити фінансовий моніторинг у страховій організації.

Рекомендації щодо підготовки до практичних занять та до виконання самостійної роботи допоможе здобувачу ефективно спланувати свій час на навчання та полегшить роботу при самостійному опрацюванні додаткового матеріалу з дисципліни «Страховий менеджмент». Формулювання видів самостійної та індивідуальної роботи дозволяє здобувачу вищої освіти розкрити свій власний потенціал. Перевірити рівень засвоєння матеріалу допоможе розв'язання запропонованих тестових завдань.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ НА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ З ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Практичні заняття необхідні для засвоєння, подальшого вивчення та поглиблення знань здобувачів, які були отриманні ними на лекційних заняттях, а також для надбання навичок застосування теоретичних знань на практиці. На практичних заняттях здобувач вищої освіти під керівництвом науково-педагогічного працівника виконує відповідно сформульоване практичне завдання, що призводить до закріплення ним теоретичних знань та надбання навиків застосування теоретичного матеріалу на практиці.

Впродовж семестру здобувач вищої освіти повинен систематично й активно працювати на практичних заняттях, приймати участь в наступних видах робіт:

1. Поточне опитування у формі розв'язання розрахункового (ситуаційного) практичного завдання з теми.

Своїм вмінням вирішувати практичні ситуаційні завдання здобувач вищої освіти підтверджує засвоєння теоретичного матеріалу та виявляє спроможність у застосуванні отриманих знань на практиці.

Розрахункові завдання наведені в практичних заняттях на сторінці курсу «Страховий менеджмент» у системі дистанційного навчання Moodle на сайті ЦНТУ.

Критерієм оцінювання є правильність виконання розрахунків, послідовність рішення, оформлення.

2. Поточне опитування у формі відповіді на питання.

Свою відповіддю на питання здобувач вищої освіти підтверджує засвоєння лекційного матеріалу. Перелік питань на кожне практичне заняття складається з пунктів плану практичного заняття, плану лекції й питань для дискусій за відповідною темою.

Тривалість відповіді на питання не повинна перевищувати 2-3 хвилини.

Критерієм оцінки відповіді на питання є змістовність, повнота, зрозумілість, аргументованість.

3. Поточне опитування у формі участі у дискусії.

Перелік дискусійних питань містить кожне практичне заняття за відповідною темою, які розміщені на сторінці дистанційного курсу «Страховий менеджмент» у системі дистанційного навчання Moodle на сайті ЦНТУ.

Для якісної дискусії здобувачу необхідно уважно слухати доповідача. Після закінчення доповіді можна доповнити те, про що не було сказано, або детальніше розкрити якусь частину питання, на якій не зупинився попередній доповідач. Також можна зробити коректне зауваження і вказати на помилки чи неточність при попередньому виступі та обґрунтувати свій (інший) погляд на поставлене питання.

Критерієм оцінки є ведення дискусії є змістовне доповнення, доречне зауваження, критичне мислення на поставлене питання.

4. Поточне опитування у формі тестування.

Тестування проводиться на сторінці дистанційного курсу «Страховий менеджмент» у системі дистанційного навчання Moodle на сайті ЦНТУ для

перевірки засвоєння лекційного матеріалу здобувачем вищої освіти. Його метою є систематизація знань здобувача вищої освіти з дисципліни. Також тестування проходить під час лекційних або практичних занять за допомогою Kahoot (<https://kahoot.it>) або Mentimeter (<https://www.mentimeter.com>).

Критерієм оцінки є правильність відповіді на тестове завдання.

5. Поточне опитування у формі перевернутого класу.

Спочатку здобувачі вищої освіти самостійно переглядають запропонований матеріал (лекцію, відео) також здобувач може знайти додаткову інформацію (сучасні публікації) за темою, приготувати питання для дискусій (дебатів). На практичному занятті обговорюється вивчений матеріал, пояснюються викладачем складні питання. Аналізуються поставлені питання, порівнюються переваги та недоліки кожного із запропонованих рішень.

Критерієм оцінки є оригінальність мислення, креативність, засвоєння матеріалу.

6. Поточне опитування у формі ділової гри.

Ділова гра допомагає здобувачу в пошуку рішення стосовно умовної проблемної ситуації. Ділова гра застосовується як метод активного навчання її учасників з метою вироблення у них навичок прийняття практичних рішень в нестандартних ситуаціях, а також як засіб тестування соціальних здібностей здобувачів. Елементи ділової гри (мета, розподіл здобувачів за ролями, змагання між командами тощо) розписані в практичному завданні на сторінці курсу «Страховий менеджмент» у системі дистанційного навчання Moodle на сайті ЦНТУ.

Критерієм оцінки є активність участі, правильність й оригінальність прийнятого рішення.

7. Поточне опитування у формі презентації.

Презентація самостійного завдання (доповіді, доповнення) або індивідуального завдання демонструє вміння проводити дослідження, систематизувати отримані знання, формулювати власну думку на сучасні проблеми та робити обґрунтовані висновки.

Здобувач, який бажає зробити доповідь, повинен обрати тему, яка розміщена на сторінці курсу «Страховий менеджмент» у системі дистанційного навчання Moodle на сайті ЦНТУ. Перелік джерел використаної літератури здобувач формує самостійно або може використовувати рекомендовану літературу. Викладач проводить консультації стосовно структури, допомагає у формуванні актуальності, висновків тощо. За змістом доповіді готується презентація не більше 5-10 слайдів.

Презентація може бути виконана за допомогою програм PowerPoint, Google Презентація, Crello, Canva тощо. Має містити титульний аркуш, на якому вказується тема, ПІП виконавця, група, рік.

Доповідь (доповнення) презентується на практичному занятті, тематика яких співпадає не більше 5 хвилин. Критерієм оцінки є якість виконання та оформлення, рівень засвоєння матеріалу.

Отримані здобувачем вищої освіти оцінки за практичні заняття є складовою поточного контролю та семестрової підсумкової оцінки.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Самостійна робота здобувача є невід'ємною складовою процесу вивчення навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» та є основним засобом засвоєння матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Матеріал, засвоєний здобувачем у процесі самостійного вивчення, виноситься на поточний, рубіжний та підсумковий контроль разом з матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

Самостійно робота здобувача включає: опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу; вивчення питань які винесені для дискусій; підготовку до практичних занять; підготовку до контрольних заходів (поточного опитування, тестування, підсумкового контролю).

Самостійна робота здобувача з дисципліни «Страховий менеджмент» умовно поділяється на обов'язкову самостійну та вибіркочу індивідуальну.

Обов'язкова самостійна робота здобувача вищої освіти містить завдання, які здобувач повинен обов'язково виконувати при вивченні дисципліни «Страховий менеджмент». Вона передбачає наступні види робіт:

1. Опрацювання лекційного матеріалу. Здобувач може записувати свої думки, питання, які виникають при прослуховуванні лекції або при опрацюванні лекційного матеріалу на сторінці курсу «Страховий менеджмент» в Moodle ЦНТУ. Пізніше, сформулювавши питання, можна його задати лектору в кінці лекції або викладачу на практичному занятті.

2. Підготовка до практичних занять.

Підготовка до кожного заняття здійснюється відповідно до теми, плану заняття, рекомендованої літератури, які розміщені на сторінці курсу «Страховий менеджмент» у системі дистанційного навчання Moodle на сайті ЦНТУ.

Вибіркова самостійна (індивідуальна) робота здобувача вищої освіти складається з альтернативних завдань, серед яких кожен здобувач може обрати завдання на власний розсуд за погодженням з викладачем.

Індивідуальне завдання здобувача спрямоване на поглиблення вивчення дисципліни «Страховий менеджмент» та передбачає створення умов для реалізації творчих, наукових, винахідницьких, креативних можливостей здобувача. До індивідуальних завдань відносяться:

1. Проведення аналітичного (критичного) огляду літературних джерел і наукових статей за тематикою дисципліни.

Здобувач, бажаючи скласти аналітичний огляд, повинен обрати тему, яка розміщена на сторінці курсу «Страховий менеджмент» у системі дистанційного навчання Moodle на сайті ЦНТУ. Здобувач систематизує різні наукові погляди і підходи до вивчення обраного питання. Список використаних літературних джерел підбирається здобувачем самостійно й повинен містити не менше 5 найменувань.

Аналітичний огляд повинен складатися з наступних складових:

- титульна сторінка;

- основна частина, в якій наводиться матеріал;
- список використаних джерел.

Аналітичний (критичний) огляд презентується на практичному занятті, тема якого відповідає обраному питанню, не більше 5 хвилин. За змістом аналітичного огляду здобувач може сформувати презентацію до 5 слайдів або оформити його на папері. Якщо здобувач обирає другий варіант, тоді аналітичний огляд повинен бути належно оформлений. Обсяг роботи не повинен перевищувати 5 сторінок тексту, набраного на комп'ютері (Time New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5, вирівнювання за шириною, поля: ліве - 30 мм, праве - 10 мм, верхнє та нижнє - 20 мм.).

Критерієм оцінювання є кількість опрацьованого матеріалу та вміння систематизувати матеріал, критично мислити.

3. Розв'язування кейсу (ситуаційного завдання) з теми.

Це різновид розрахункового індивідуального завдання, яке виконується з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних здобувачем вищої освіти під час вивчення теми. Розрахункові завдання наведені на сторінці курсу «Страховий менеджмент» у системі дистанційного навчання Moodle на сайті ЦНТУ.

Для здійснення розрахунків здобувач використовує статистичні дані, наведені в офіційних джерелах, та рекомендовану літературу. Оформлює результати своїх розрахунків та висновки у вигляді презентації до 5 слайдів чи на папері, чи в зошиті.

Критерієм оцінювання є якість виконання розрахунків та формулювання й обґрунтування висновків.

4. Виконання творчого завдання у формі складення кросворду.

Здобувач який бажає скласти кросворд повинен у викладача який проводить практичні заняття взяти ключові слова. Без цих слів кросворд не буде зараховуватися. Кросворд повинен містити не менше 10 слів-термінів тільки з дисципліни «Страховий менеджмент». Контрольне слово повинно перетинатися з іншими термінами не менше двох разів, інакше кросворд не буде зарахований.

Кросворд має бути оформлений у вигляді презентації до 5 слайдів або на папері й повинен містити: титульну сторінку; схему кросворду з проставленою нумерацією клітин та переліком питань; заповнений кросворд; список використаних джерел.

Критерієм оцінювання є складність кросворду, кількість використаних слів, оригінальність складання та представлення, наявність контрольного слова.

5. Виконання творчого завдання у формі складання ребусу.

Ребус - це загадка, у якій термін чи визначення зображені у вигляді малюнків, поєднаних з літерами, цифрами, нотами та іншими знаками. Здобувач який бажає скласти ребус з використанням термінології пов'язаної з страховим менеджментом, обирає самостійно термін чи визначення, пов'язане з страховим менеджментом, складає ребус і оформлює його у вигляді презентації, яку презентує на практичному занятті за тематикою ребусу.

Критерієм оцінювання є складність ребусу, оригінальність складання та представлення.

6. Виступ з доповіддю на секційному засіданні науково-практичної конференції.

Для участі у міжнародній, всеукраїнській, університетській (<https://finance.kntu.kr.ua/nauka/konferentsii>) конференції здобувач, за погодженням викладача, обирає проблему пов'язану зі страховим менеджментом. Готує доповідь самостійно або у співавторстві з викладачем. Оформлює її відповідно до вимог організаторів конференції, надає на рецензію викладачу, редагує у разі виявлення помилок або уточнень.

Критерієм оцінювання є участь у конференції (наявність сертифікату учасника або програми конференції).

7. Наукова публікація (стаття, тези) за тематикою дисципліни «Страховий менеджмент».

Для підготовки тез або статті здобувач, за погодженням викладача, обирає проблему пов'язану зі страховим менеджментом. Готує наукову публікацію самостійно або у співавторстві з викладачем. Оформлює її відповідно до вимог редакційної колегії, надає на рецензію викладачу, редагує у разі виявлення помилок або уточнень.

Критерієм оцінювання є наявність публікації (посилання на збірник, довідка про прийняття публікації до друку).

8. Участь в олімпіадах за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Здобувач за погодженням викладачів кафедри обирає серед переліку Всеукраїнських олімпіад, I етап яких проводяться на базі кафедри фінансів, банківської справи та страхування ЦНТУ, в якій бажає прийняти участь - олімпіаду з навчальної дисципліни «Страхування».

Критерієм оцінювання є прийняття участі в I етапі Всеукраїнської олімпіади з навчальної дисципліни «Страхування».

9. Участь у конкурсі студентських наукових робіт за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Здобувач за погодженням викладачів кафедри обирає, серед переліку всеукраїнських конкурсів наукових робіт здобувачів, той конкурс тематика якого пов'язана зі страховим менеджментом.

Критерієм оцінювання є прийняття участі в конкурсі.

10. Участь у в грантових проектах за напрямом дисципліни «Страховий менеджмент».

Здобувач за погодженням викладачів кафедри обирає грантовий проект, тематика якого пов'язана зі страховим менеджментом.

Критерієм оцінювання є прийняття участі в гранті.

Отримані здобувачем вищої освіти оцінки за виконання самостійних завдань є складовою поточного контролю та семестрової підсумкової оцінки.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема заняття: *Сутність і значення страхового менеджменту. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією.*

План заняття:

1. Функції страхового менеджменту.
2. Принципи страхового менеджменту.
3. Органи управління страховими компаніями.
4. Створення страхової компанії.

1. Презентація доповідей, аналітичних (критичних) оглядів за темами:

2. Поняття менеджменту в страхуванні.
3. Реінжиніринг в страхових компаніях.
4. Функції страхового менеджменту.
5. Принципи страхового менеджменту.
6. Цілі страхового менеджменту.
7. Завдання страхового менеджменту.
8. Історія становлення страхового менеджменту в світі.
9. Економічна сутність страхового менеджменту.
10. Вплив цифрових технологій на страховий менеджмент.
11. Вплив євроінтеграції на страховий менеджмент.

Ділова гра на тему: «Створення страхової компанії».

Сценарій. Необхідно розробити пакет документів для відкриття нової страхової організації в Україні.

Мета. Детальніше вивчити процедуру реєстрації страховика в Україні.

Завдання. Надати необхідний перелік документів для реєстрації юридичної особи. Вивчити специфіку формування статутного капіталу для страхових організацій. Підготувати перелік необхідних документів для отримання ліцензії на здійснення страхування. Обґрунтувати витрати на створення страхової компанії.

Підведення підсумків. Гра може проводитися як індивідуально, так і командно. Переможцем визнається здобувач (група здобувачів), який запропонує найповніший пакет необхідних документів з обґрунтуванням відповідних витрат.

Поради. Для ефективності підготовки радимо академічну групу здобувачів поділити на 3-5 команди по 4-5 учасників.

Необхідно визначити організаційно-правову форму страхової організації перед формуванням переліку документів й визначенням витрат.

Приклад дискусійних питань:

1. Яке визначення найповніше розкриває зміст страхового менеджменту?
2. Як функції страхового менеджменту впливають на діяльність страховика?
3. Як принципи страхового менеджменту впливають на діяльність страховика?

4. Як формуються цілі страхового менеджменту?
5. В чому особливість або відмінність страхового менеджменту?
6. Наведіть переваги і недоліки лінійного підпорядкування страховою компанією?
7. Наведіть переваги і недоліки функціонального підпорядкування управління страховою компанією?
8. Наведіть переваги і недоліки лінійно-штабного підпорядкування управління страховою компанією?
9. Наведіть переваги і недоліки дивізійного підпорядкування управління страховою компанією?
10. Наведіть переваги і недоліки гібридної структури підпорядкування управління страховою компанією?

Тестові завдання для перевірки своїх знань:

- 1) *До фронт-офісу (front-office) відносять?*
 - a) маркетинговий механізм, фінансовий механізм;
 - b) маркетинговий механізм, технологічний механізм;
 - c) фінансовий механізм, технологічний механізм;
 - d) операційний механізм, маркетинговий механізм;
 - e) організаційний механізм, фінансовий механізм.

- 2) *Який механізм управління страховиком забезпечує його функціонування?*
 - a) маркетинговий механізм;
 - b) фінансовий механізм;
 - c) адміністративний механізм;
 - d) організаційний механізм;
 - e) технологічний механізм.

- 3) *Які підходи до управління діяльністю страховика прив'язані до окремого виду страхової діяльності?*
 - a) функціональний підхід, динамічний підхід;
 - b) функціональний підхід, предметний підхід;
 - c) динамічний підхід, предметний підхід;
 - d) функціональний підхід, операційний підхід;
 - e) динамічний підхід, операційний підхід.

- 4) *Який підхід управління передбачає розгляд сучасної страхової організації як соціально-економічної системи, яка характеризується цілісністю, високим рівнем надійності функціонування, розглядом якісних і кількісних параметрів функціонування?*
 - a) підхід лідерство;
 - b) системний підхід;
 - c) стратегічний підхід;
 - d) процесний підхід;
 - e) підхід безперервного вдосконалення.

5) Який підхід до управління діяльністю страхової організації забезпечує цілісність її управлінської діяльності?

- a) функціональний підхід;
- b) предметний підхід;
- c) динамічний підхід;
- d) операційний підхід;
- e) підхід безперервного вдосконалення.

6) Який вид організаційної структури страхової компанії наділяє правом керівників надавати розпорядження підлеглим співробітникам з усіх питань, що впливають з їхньої діяльності?

- a) лінійне підпорядкування страховика;
- b) функціональне підпорядкування страховика;
- c) лінійне-штабне підпорядкування страховика;
- d) дивізійне підпорядкування страховика;
- e) гібридне підпорядкування страховика.

7) Який вид організаційної структури страхової компанії наділяє правом давати розпорядження щодо виконання конкретних функцій, незалежно від того, хто їх виконує?

- a) лінійне підпорядкування страховика;
- b) функціональне підпорядкування страховика;
- c) лінійне-штабне підпорядкування страховика;
- d) дивізійне підпорядкування страховика;
- e) гібридне підпорядкування страховика.

8) До якого виду ресурсів страхової компанії відносяться основні засоби?

- a) трудові ресурси;
- b) фінансові ресурси;
- c) майнові ресурси;
- d) нематеріальні ресурси;
- e) інформаційні ресурси.

9) До якого виду ресурсів страхової компанії відноситься персонал?

- a) трудові ресурси;
- b) фінансові ресурси;
- c) майнові ресурси;
- d) нематеріальні ресурси;
- e) інформаційні ресурси.

10) Як називається сукупність дій для реалізації цілей страхової компанії, визначених різними рівнями управління необхідні послідовні дії засновників та менеджменту, які здійснюються в рамках даної організаційно-правової структури?

- a) організаційна структура страховика;
- b) ресурсний потенціал страховика;
- c) страховий менеджмент;
- d) страховий маркетинг;
- e) бізнес-процеси страховика.

Рекомендована література:

1. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : Ексклюзив Систем, 2022. С. 14-15; 101-111. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jsrui/handle/123456789/11960> (дата звернення 05.02.2024).
2. Опальчук Р. М. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦП "Компринт", 2023. 251 с. URL : <https://dglib.nubip.edu.ua/items/2521e4f3-9043-441d-b84a-7a8754511d31>.
3. Про страхування : Закон України від 18.11.2021р. № 1909-IX. Редакція від 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
4. Стешенко О. Д. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2021. С. 11-13. URL:<http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/7425>
5. Супрун А. А., Петрішина Т. О. Страховий менеджмент в умовах четвертої промислової революції. *Економіка та суспільство*. Вип. 28. 2021. 9с. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-19>.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.

Тема заняття: *Управління персоналом страхової організації.
Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту.*

План заняття:

1. Стратегія управління персоналом страховика.
2. Підбір кадрів страховиком.
3. Види комунікацій в страховій діяльності.
4. Сучасні цифрові технології в страховій діяльності.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Творче завдання: розробити посадову інструкцію (страхового агента або менеджера з продажу або ін.). При складанні посадової інструкції можна використати запропоновані шаблони: готові посадові інструкції : <http://surl.li/ecriww>.
2. Творче завдання: розробити анкету інтерв'ю з кандидатом на посаду (страхового агента або менеджера з продажу або ін.). При складанні анкети можна скористатися запропонованим шаблоном: <http://surl.li/odsiwm>.

Приклад дискусійних питань:

1. Які фактори впливають на ефективність управління страховою компанією?
2. Яким чином забезпечується підбір кваліфікованих співробітників в страхову компанію?
3. Як використовується мотивація для стимулювання працівників до досягнення цілей?
4. Хто здійснює кадрову політику страховика?
5. Як залучити й зберегти ефективних працівників в страховій компанії?
6. Як вплинули сучасні цифрові технології на комунікацію в страхуванні?
7. Які сучасні технології застосовуються страховиком для покращення комунікації?
8. Які існують види комунікацій в страховій діяльності?
9. Які сучасні інформаційні технології використовують страховики?
10. Які фактори впливають на якість комунікацій в страховій діяльності?

Тестові завдання для перевірки своїх знань:

- 1) Які види ресурсів відносять до елементів ресурсного потенціалу страхової компанії?
- a) трудові ресурси;
 - b) фінансові ресурси;
 - c) майнові ресурси;
 - d) власні ресурси;
 - e) запозичені ресурси.

2) До якого виду ресурсів страхової компанії відносяться основні засоби?

- a) трудові ресурси;
- b) фінансові ресурси;
- c) майнові ресурси;
- d) нематеріальні ресурси;
- e) інформаційні ресурси.

3) До якого виду ресурсів страхової компанії відноситься персонал?

- a) трудові ресурси;
- b) фінансові ресурси;
- c) майнові ресурси;
- d) нематеріальні ресурси;
- e) інформаційні ресурси.

4) До якого виду ресурсів страхової компанії відноситься гудвіл?

- a) трудові ресурси;
- b) фінансові ресурси;
- c) майнові ресурси;
- d) нематеріальні ресурси;
- e) інформаційні ресурси.

5) До якого виду ресурсів страхової компанії відноситься страховий фонд?

- a) трудові ресурси;
- b) фінансові ресурси;
- c) майнові ресурси;
- d) нематеріальні ресурси;
- e) інформаційні ресурси.

6) До якого виду ресурсів страхової компанії відноситься клієнтська база?

- a) трудові ресурси;
- b) фінансові ресурси;
- c) майнові ресурси;
- d) нематеріальні ресурси;
- e) інформаційні ресурси.

7) Кого з названих посадових осіб страхової компанії можна віднести до лінійних керівників:

- a) начальник відділу маркетингу;
- b) головний бухгалтер;
- c) віце-президент страхової компанії;
- d) директор філії компанії;
- e) начальник юридичного відділу.

8) Кого з названих посадових осіб страхової компанії можна віднести до функціональних керівників:

- a) начальник відділу маркетингу;
- b) головний бухгалтер;
- c) віце-президент страхової компанії;
- d) директор філії компанії;
- e) начальник юридичного відділу.

9) Позначити зростаючими порядковими номерами ієрархію потреб людини згідно з теорією Маслоу:

- a) потреби в безпеці та стабільності;
- b) потреби у визнанні;
- c) фізіологічні потреби;
- d) потреби в самореалізації (зробити саме те, що може конкретний індивід);
- e) потреби в позитивній оцінці власної особи.

10) Як називається система відносин, що існують і виникають (зникають) у процесі діяльності страхової організації між її частинами (відділами, підрозділами) згідно з обраною стратегією управління страховиком для досягнення її мети?

- a) організаційна структура страховика;
- b) ресурсний потенціал страховика;
- c) страховий менеджмент;
- d) страховий маркетинг;
- e) бізнес-процеси страховика.

Рекомендована література:

1. Борисюк О.В. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. С. 26-31. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_finan/borysiuk_SM-.pdf
2. Мальований М.І., Прокопчук О.Т., Улянич Ю.В. Інформаційні технології в інноваційній діяльності страхового ринку України. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. Вип. 96. Ч. II: Економічні науки. 2020. С. 103-115. URL : <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/96/7.pdf>
3. Опальчук Р. М. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦП "Компринт", 2023. С. 142-168. URL: <https://dglip.nubip.edu.ua/items/2521e4f3-9043-441d-b84a-7a8754511d31>
4. Прокопчук О.Т. Комунікації в страховому менеджменті. 2021. Збірник наукових праць Уманського НУС. Економіка. Вип. 99. Ч. 2. С. 211-222. DOI 10.31395/2415-8240-2021-99-2-211-222
5. Про страхування : Закон України від 18.11.2021р. № 1909-IX. Редакція від 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.

Тема заняття: *Планування у страховій діяльності.*

План заняття:

1. Стратегічне планування діяльності страховика.
2. Бізнес-план страхової компанії.
3. Фінансовий план страхової компанії на певний період.
4. Баланс доходів і видатків страхової компанії.

Ділова гра на тему: «Фінансове планування страхової організації».

Сценарій. Уявити, що Вас запросили фінансовим директором в новостворену страхову компанію, якому належить вибрати стратегію розвитку продажу страхових послуг. Пропонуються варіант власних продажів та варіант залучення посередників на ринку страхування. Необхідно вибрати оптимальне поєднання каналів продажів обраного класу страхування, щоб сформувавши бізнес-план.

Мета. Детальніше вивчити механізм фінансового планування в страхових організаціях.

Завдання. Навчитися оцінювати майбутні і поточні витрати на розширення інфраструктури; планувати очікувані фінансові результати на основі неповної і неточної прогнозованої інформації; вибирати перспективи для подальшого опрацювання та фінансового планування.

Підведення підсумків. Гра може проводитися як індивідуально, так і командно. Переможцем визнається здобувач вищої освіти (група здобувачів вищої освіти), який запропонує як найповніший бізнес-план можливих варіантів каналів продажу страхової послуги з обґрунтованими рекомендаціями.

Порада. В ході аналізу варіантів необхідно розглянути всі вагомні статті витрат. Зокрема, необхідно обрахувати, запланувати й, відповідно, знайти фінансові ресурси на такі витрати:

- на отримання ліцензії;
- на розробку каналу просування страхової послуги (оплата консультацій, комісія);
- на оплату роботи з оцінки ризику;
- загальногосподарські витрати.

Період планування має складати не менше одного року (а краще 2-3 роки), оскільки, на початковому етапі впровадження нового класу страхування, прибуток почне з'являтися лише після першого року.

Ділова гра на тему: «Бюджетування в страховій діяльності»

Сценарій. За результатами публічної фінансової звітності необхідно скласти щоквартальний бюджет доходів та витрат страхової компанії на рік.

Мета. Детальніше вивчити механізм бюджетування в страхових організаціях.

Завдання. Навчитися прогнозувати витрати та доходи страхової компанії за основними статтями фінансової звітності на основі попередніх даних.

Підведення підсумків. Гра може проводитися як індивідуально, так і

командно. Переможцем визнається здобувач вищої освіти (група), який запропонує найбільш прибутковий і обґрунтований бюджет.

Порада. Період бюджетування має складати не менше одного року (а краще 2-3 роки). При плануванні використовувати запропоновані таблиці 1-3:

Таблиця 1.

Фінансовий план страхової компанії на рік (рр.).

Види страхування	Види власних коштів (нетто-активи), тис. грн.	Кількість договорів страхування (за особистим страхуванням застрахованих)	Сукупна сума надходжень страхових платежів, тис. грн.	Сума страхових виплат, тис. грн.		Розмір технічних резервів, тис. грн.	Витрати на проведення страхової діяльності, тис. грн.	Розмір прибутку, що очікується тис. грн.	Розмір вільних резервів, тис. грн.	Чистий прибуток, тис. грн.
1	2	3	4	5		6	7	8	9	10

Таблиця 2.

Баланс доходів і видатків страхової компанії на рік (рр.).

Показник	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	за рік
Доходи (надходження)					
Сукупна сума страхових платежів					
Новий капітал					
Доходи від розміщення активів					
Продаж активів					
Інші доходи					
Усього доходів					
Витрати					
Страхові виплати					
Страхові резерви, у тому числі					
технічні резерви					
Комісійна винагорода за розміщення страхових полісів					
Оренда чи утримання будівель					
Транспорт і зв'язок					
Сервіс (послуги)					
Розрахунки з банками					
Реклама					
Зарплата					
Нарахування на зарплату					
Податки					
Дивіденди					
Придбання чи оренда обладнання					
Усього витрат					
Балансовий показник (+/-)					

Прогноз розвитку страхових операцій на рік (рр.)

Види страхування	Кількість договорів	Тариф, %	Середня страхова сума, тис. грн.	Середній страховий платіж, тис. грн.	Сума страхових виплат за квартал, тис .грн.	Норматив виплат за певним випадком страхування, %	Сума страхових виплат, тис .грн.	Максимальна відповідальність за окремим об'єктом страхування, тис.
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Приклад дискусійних питань:

1. Які чинники впливають на планування в страхуванні?
2. Які існують фінансові плани страховиків?
3. Як формується стратегічне планування страховика?
4. Які існують етапи стратегічного планування страховика?
5. Що включає стратегічне планування страховика?
6. В чому особливість SWOT-аналізу?
7. В чому особливість PEST-аналізу?
8. В чому особливість SNW-аналізу?
9. методи експертної оцінки
10. Які методи управління реалізацією стратегії використовують страховики?

Тестові завдання для перевірки своїх знань:

- 1) Як називається процес визначення цілей, що їх передбачає страховик досягти за певний період, а також способів досягнення цих цілей?
 - a) контролінг;
 - b) регулювання;
 - c) планування;
 - d) маркетинг;
 - e) перестраховання.

- 2) Який метод стратегічного аналізу дозволяє виявити вплив внутрішнього середовища на діяльність страхової організації на основі вивчення його слабких, сильних та нейтральних позицій?
 - a) SWOT-аналіз;
 - b) PEST-аналіз;
 - c) SNW-аналіз;
 - d) портфельний аналіз;
 - e) метод сценаріїв.

3) Який принцип планування в страховій діяльності передбачає, що кожний працівник страхової організації приймає активну участь у плануванні діяльності?

- a) принцип гнучкості;
- b) принцип єдності;
- c) принцип безперервності;
- d) принцип участі;
- e) принцип точності.

4) Який принцип планування в страховій діяльності передбачає, що плани повинні бути конкретизовані та деталізовані?

- a) принцип гнучкості;
- b) принцип єдності;
- c) принцип безперервності;
- d) принцип участі;
- e) принцип точності.

5) За своїм змістом стратегічне планування страхової компанії передбачає:

- a) формування місії страховика;
- b) визначення конкретних цілей страхової організації;
- c) аналіз та оцінка внутрішнього середовища страхової організації;
- d) аналіз та оцінка зовнішнього середовища страхової організації;
- e) розробка стратегії досягнення поставлених цілей.

6) Які плани охоплює стратегічне планування страхової організації?

- a) маркетинговий план;
- b) фінансовий план;
- c) план страхової діяльності;
- d) план із персоналу;
- e) стратегічний план.

7) Які основні виграшні підходи до вироблення стратегії поведінки компанії на ринку запропонував М. Портер?

- a) лідерство на основі мінімізації витрат;
- b) спеціалізація наданих послуг;
- c) фокусування на визначеному сегменті ринку;
- d) досягнення синергійного ефекту;
- e) застосування системи збалансованих показників.

8) Який метод стратегічного аналізу дозволяє виявити позитивний та негативний вплив зовнішнього та внутрішнього оточення на діяльність страхової організації?

- a) SWOT-аналіз;
- b) PEST-аналіз;
- c) SNW-аналіз;
- d) портфельний аналіз;
- e) метод сценаріїв.

9) Який метод стратегічного аналізу дозволяє виявити вплив політичних, соціальних, технологічних та економічних чинників на діяльність страхової організації?

- a) SWOT-аналіз;
- b) PEST-аналіз;
- c) SNW-аналіз;
- d) портфельний аналіз;
- e) метод сценаріїв.

10) Яке визначення найповніше розкриває зміст планування в страховій діяльності?

- a) вид управлінської діяльності, який визначає перспективу і майбутній стан організації, шляхи і способи його досягнення;
- b) діяльність з визначення довгострокових, середньострокових, короткострокових цілей, вибору оптимальних шляхів їх досягнення з більш ефективним використанням наявних ресурсів, аналізом зовнішнього та внутрішнього середовища, а також коригування як обраних цілей, так і поточної діяльності страховика;
- c) процес визначення цілей, які передбачає страховик досягти за певний період, та способів досягнення цих цілей;
- d) дозволяє передбачати несприятливі ситуації, аналізувати можливі ризики та передбачати конкретні заходи щодо їх зниження;
- e) надає можливість ефективної роботи організації та зменшує можливість від'ємних результатів планування.

Рекомендована література:

1. Опальчук Р. М. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦП "Компринт", 2023. 251 с. URL : <https://dglip.nubip.edu.ua/items/2521e4f3-9043-441d-b84a-7a8754511d31>
2. Про страхування : Закон України від 18.11.2021р. № 1909-IX. Редакція від 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
3. Стешенко О. Д. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2021. С. 11-13. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/7425>
4. Фінанси страхових організацій: у схемах і таблицях: навч. Посібник / укл. М.П. Федішин, Л.В. Попова, С.С. Кучерівська. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2023, 228 с. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8407>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4.

Тема заняття: *Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі.*

План заняття:

1. Маркетингова політика страхової компанії.
2. Маркетингові дослідження страховиків.
3. Особливості реклами в страховій діяльності.
4. Канали просування страхової послуги.

Ділова гра на тему: «Презентація страхових компаній».

Сценарій. Учасники гри сідають в аудиторії. Ведучий (функції якого виконує науково-педагогічний працівник) веде прес-конференцію на якій представляються нові страхові компанії. Команди (умовні страхові компанії) за бажанням або жебруванням виходять і презентують власного страховика. Після закінчення виступу кожної команди аудиторія задає питання на які отримує відповідь.

Мета. Детальніше вивчити особливості реклами і каналів просування нової страхової компанії на ринку страхування України.

Завдання. Виявляти особливості реклами на ринку страхування, розуміти специфіку реклами страхового продукту й реклами страховика, застосовувати теоретичні знання на практиці.

Підведення підсумків. Гра може проводитися як індивідуально, так і командно, проте найефективніше розбитися на 3-5 команди по 3-5 учасників. Переможцем визнається здобувач вищої освіти (група здобувачів вищої освіти), який запропонує найбільш цікаву презентацію.

Порада. Велику роль для успішної гри відіграє вибір учасниками правильної стратегії і тактики поведінки у грі. Кожна команда (здобувач вищої освіти) готує презентацію своєї умовної страхової компанії. Для цього необхідно розробити емблему, девіз страховика або сленг, за вибором та бажанням готується рекламний плакат або рекламний ролик. Необхідно продумати питання, які будете задавати конкурентам.

Приклад дискусійних питань:

1. Які чинники впливають на маркетинг в страхуванні?
2. Які існують методи вивчення попиту на страхові послуги?
3. Які існують функції маркетингу в страхуванні?
4. Які існують принципи маркетингу в страхуванні?
5. Поясніть взаємозв'язок функцій та принципів страхового маркетингу.
6. Які існують концепції маркетингу в страхуванні?
7. Які основні елементи маркетингу в страхуванні?
8. Поясніть особливість реклами в страхуванні.
9. Які основні канали реалізації страхових продуктів?
10. Як впливає цифровізація на маркетинг в страхуванні?

Тестові завдання для перевірки своїх знань:

1) Система взаємодії страховика та страхувальника, спрямована на взаємне врахування інтересів і потреб називають?

- a) страховий менеджмент;
- b) страхування;
- c) реклама в страхуванні;
- d) страховий маркетинг;
- e) організація страхової компанії.

2) Страховий маркетинг включає:

- a) проведення маркетингового дослідження;
- b) розробка нових страхових продуктів;
- c) формування ефективної системи збуту страхового продукту;
- d) заходи щодо просування страхового продукту;
- e) реклама страхових продуктів.

3) Предметом страхового маркетингу є:

- a) ринок;
- b) ринкові відносини;
- c) реклама;
- d) просування страхового продукту;
- e) страхування.

4) Яка вартість страхового продукту відображає витрати страховика на надання страховій послугі належного виду?

- a) мінова вартість;
- b) споживча вартість;
- c) ринкова вартість;
- d) конкурентна вартість;
- e) демпінгова вартість.

5) Яка вартість страхового продукту ґрунтується на об'єктивній потребі у страховому захисті, що його відчують громадяни та суб'єкти господарювання?

- a) мінова вартість;
- b) споживча вартість;
- c) ринкова вартість;
- d) конкурентна вартість;
- e) демпінгова вартість.

б) Який маркетинг в страхуванні націлений на підвищення ефективності страхової компанії за рахунок оптимізації її внутрішнього устрою?

- a) організаційний маркетинг;
- b) ринковий маркетинг;
- c) товарний маркетинг;
- d) конверсійний маркетинг;
- e) ремаркетинг.

7) Який маркетинг в страхуванні має своєю метою вдосконалення діяльності страховика і підвищення прибутковості компанії за рахунок аналізу стану зовнішнього середовища і зміни товарної та збутової політики відповідно до характеристик зовнішнього оточення?

- a) організаційний маркетинг;
- b) ринковий маркетинг;
- c) товарний маркетинг;
- d) конверсійний маркетинг;
- e) ремаркетинг.

8) Який маркетинг в страхуванні передбачає заходи протидії негативним тенденціям зміни попиту на страхові продукти?

- a) організаційний маркетинг;
- b) ринковий маркетинг;
- c) товарний маркетинг;
- d) конверсійний маркетинг;
- e) ремаркетинг.

9) Який маркетинг в страхуванні передбачає пошук нових можливостей активізації попиту на страхування шляхом надання страховому продукту ринкової новизни, переорієнтація страхової послуги на нові ринки?

- a) організаційний маркетинг;
- b) ринковий маркетинг;
- c) товарний маркетинг;
- d) конверсійний маркетинг;
- e) ремаркетинг.

10) Яка маркетингова концепція передбачає безперервний процес пошуків і впровадження нових методів управління, зорієнтованих на послідовне вдосконалення страхової справи?

- a) маркетингова концепція «попит»;
- b) маркетингова концепція «стратегічна»;
- c) маркетингова концепція інноваційного розвитку;
- d) маркетингова концепція «максимум прибутку»;
- e) маркетингова концепція «конкурента».

Рекомендована література:

1. Борисюк О.В. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 102 с. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21364>
2. Мельник Т. А. Управління маркетинговою діяльністю як елемент страхового менеджменту. Маркетинг у підприємстві, біржовій діяльності та торгівлі в smart суспільстві: управлінський, інноваційний та методичний виміри : колективна монографія / За наук. ред. І. В. Перезової. Львів: Видавець Кошовий Б.-П.О., 2023. 869с. С. 300-323. DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7855198>
3. Опальчук Р. М. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦП "Компринт", 2023. 251 с. URL : <https://dglib.nubip.edu.ua/items/2521e4f3-9043-441d-b84a-7a8754511d31>
4. Про страхування : Закон України від 18.11.2021р. № 1909-IX. Редакція від 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
5. Стешенко О. Д. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2021. С. 11-13. URL:<http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/7425>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5.

Тема заняття: *Управління відбором ризиків на страхування.*

План заняття:

1. Сутність андеррайтингу в страховій діяльності.
2. Управління страховим портфелем страхової компанії.
3. Оцінка страхового ризику при страхуванні життя.
4. Оцінка страхового ризику при загальному страхуванні.

Приклад розв'язання розрахункового практичного завдання:

Розрахуйте розмір бруutto-премії для ризикового виду страхування, якщо розмір страхової суми 200 тис. грн.; розмір нетто-тарифу 5 відсотків від страхової суми; частка навантаження в бруutto-премії становить 20 відсотків.

Розв'язок:

- 1) розрахуємо розмір страхової нетто-премії:

$$T_n = 200\ 000 \times 0,05 = 10\ 000 \text{ (грн.)}$$

2) для визначення розміру страхової бруutto-премії необхідно застосувати наступну формулу:

$$T_b = \frac{T_n}{1 - N}, \quad \text{або} \quad T_b = \frac{T_n \times 100}{100 - N(\%)} \quad (1)$$

де T_b – бруutto-ставка;

T_n – нетто-ставка;

N – частка навантаження у бруutto-ставці.

Відповідно, розрахуємо використовуючи формулу 1 розмір бруutto-премії:

$$T_b = 10\ 000 / (1 - 0,2) = 10\ 000 / 0,8 = 12\ 500 \text{ (грн.)}$$

Відповідь: розмір бруutto-премії становить 12 500 грн.

Індивідуальне завдання для самостійного опрацювання:

Творче завдання: проаналізувати структуру страхового портфеля обраної страхової компанії шляхом визначення часток різних класів страхування. Для розрахунків використовувати фінансову звітність страхових компаній, які розміщені на офіційних сайтах (наприклад: с. 46 <http://surl.li/eawgjo>; <http://surl.li/xnqrxh>; <https://sgtas.ua/finance-of-company/rejting/>;). Аналіз можна надавати у вигляді таблиць, діаграм, схем.

Обґрунтувати пропозиції для покращення структури страхового портфелю.

Таблиця 1 – Структура страхового портфеля СК «ААА»

Клас страхування	Роки					Відхилення (+/-)				
	2019	2020	2021	2022	2023	2020 до 2019	2021 до 2020	2022 до 2021	2023 до 2022	2023 до 2019
страхування на випадок хвороби, %										
...										
Разом	100	100	100	100	100					

Джерело: складено автором з використанням [...]

Приклад дискусійних питань:

1. Які чинники впливають на відбір ризиків на страхування?
2. Яка основна ціль відбору ризиків на страхування?
3. Які чинники впливають на формування збалансованого страхового портфеля?
4. Які існують етапи відбору ризиків на страхування?
5. Які чинники впливають на формування тарифної політики страховика?
6. Яка основна ціль актуарних розрахунків в страхуванні?
7. Яка основна ціль андеррайтингу в страхуванні?
8. Які існують етапи андеррайтингу в страхуванні?
9. Які існують типи страхового портфеля?
10. Який тип страхового портфеля найбільш адаптований для українського страхового ринку?

Тестові завдання для перевірки своїх знань:

1) В чому полягає ціль управління відбором ризиків на страхування?

- a) формування збалансованого страхового портфеля;
- b) отримання максимального прибутку страховика;
- c) мінімізація витрат страховика;
- d) об'єднання колективу страховика;
- e) задоволення потреб страхувальників.

2) Відбір ризиків на страхування страховик проводить шляхом:

- a) андеррайтингу;
- b) тарифної політики страховика;
- c) комунікацій в страхуванні;
- d) фінансової політики страховика;
- e) асистансу.

3) Відбір ризиків на страхування – це система яка охоплює:

- a) тарифікацію;
- b) ідентифікацію ризику;
- c) оцінку прийнятності ризику для страхування;
- d) оцінку страхового ризику;
- e) страхування.

4) Як називається цілеспрямована діяльність страховика щодо встановлення, впорядкування й уточнення страхових тарифів в інтересах розвитку страхування та забезпечення прибутковості?

- a) тарифна політика страховика;
- b) тарифікаційна система страховика;
- c) тарифікація в страхуванні;
- d) страховий тариф;
- e) страхова тарифна ставка.

5) Як називається перелік факторів ризику та категорій об'єктів, що страхуються за відповідними їм тарифними ставками та умови їх застосування, визначені для певних однорідних груп ризиків, що пропонуються для страхування, або видів страхування чи страхових продуктів?

- a) тарифна політика страховика;
- b) тарифікаційна система страховика;
- c) тарифікація в страхуванні;
- d) страховий тариф;
- e) страхова тарифна ставка.

6) Як називають встановлення тарифів страхової премії за різними видами страхування, яке здійснюється згідно з визначеними технічними прийомами, на основі тієї чи іншої класифікації?

- a) тарифна політика страховика;
- b) тарифікаційна система страховика;
- c) тарифікація в страхуванні;
- d) страховий тариф;
- e) страхова тарифна ставка.

7) Як ще називають тарифну ставку в страхуванні?

- a) брутто-ставка;
- b) нетто-ставка;
- c) навантаження;
- d) страхова премія;
- e) страховий платіж.

8) Що формується в страхуванні з нетто-ставки та навантаження?

- a) брутто-ставка;
- b) страховий внесок;
- c) страховий тариф;
- d) страхова премія;
- e) страховий платіж.

9) Як називається систематичне виявлення та вивчення страхових ризиків, які характерні для даного виду діяльності?

- a) тарифікація;
- b) ідентифікація страхового ризику;
- c) оцінка прийнятності ризику для страхування;
- d) оцінка страхового ризику;
- e) страхування.

10) Який процес включає якісний та кількісний аналіз страхового ризику?

- a) тарифікація;
- b) ідентифікація страхового ризику;
- c) оцінка прийнятності ризику для страхування;
- d) оцінка страхового ризику;
- e) страхування.

Рекомендована література:

1. Копич І. М., Сороківський В. М., Черкасова С. В., Сороківська М. В. Актуарні розрахунки: підручник. Львів: Новий Світ,- 2020. 214 с. https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/11/Aktuarni_rozrakhunky.pdf
2. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Центральньоукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : Ексклюзив Систем, 2022. 307с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11960>.
3. Плиса В.Й. Управління ризиками у сфері електронних страхових послуг: текст лекції. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. 34 с. <http://dspace.lnlibrary.lviv.ua/jspui/handle/123456789/345>
4. Про страхування : Закон України від 18.11.2021р. № 1909-IX. Редакція від 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
5. Стешенко О. Д. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2021. С. 11-13. URL:<http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/7425>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6.

Тема заняття: *Урегулювання страхових претензій.
Управління грошовими потоками страховика.*

План заняття:

1. Урегулювання страхових претензій: сутність, етапи.
2. Перестраховування в урегулюванні страхових претензій.
3. Формування грошових потоків страхової організації.
4. Розподіл грошових потоків страховика.

Приклад розв'язання розрахункового практичного завдання:

Страхується врожай пшениці фермерського господарства «А». Середня врожайність за останні 5 років 25 ц з 1 га. Площа посіву 450 га. Фактична врожайність в поточному році пшениці 21 ц з 1 га. Закупівельна ціна пшениці за 1 ц дорівнює 500 грн. Розрахувати розмір страхового відшкодування, якщо розмір франшизи 30% від розміру збитку.

Розв'язок: система граничної відповідальності передбачає, що розмір відшкодування визначається як добуток коефіцієнта на різницю між заздалегідь визначеною межею і реально отриманим страхувальником рівнем доходу (прибутку). Якщо внаслідок настання страхового випадку рівень реального доходу (прибутку) страхувальника буде меншим за визначену межу, то відшкодується різниця між межею і фактично отриманим прибутком.

1. Визначимо розмір страхової суми:

$$25 \times 450 \times 500 = 5\,625\,000 \text{ (грн).}$$

2. Визначимо фактично отриманий господарством дохід:

$$21 \times 450 \times 500 = 4\,725\,000 \text{ (грн).}$$

3. Визначимо розмір страхового збитку:

$$5\,625\,000 - 4\,725\,000 = 900\,000 \text{ (грн).}$$

4. Визначимо розмір страхового відшкодування:

$$900\,000 \times 0,7 = 630\,000 \text{ (грн).}$$

Відповідь: страховик відшкодує 630 000 грн.

Приклад розв'язання розрахункового практичного завдання:

Страхова сума відповідно договору страхування майна становить 5 000 грн. Розмір франшизи 7 %. В результаті стихійного лиха було пошкоджене майно на 4 600 грн.

Розв'язок: страхове відшкодування дорівнює обсягу застрахованого збитку при врахуванні встановленої франшизи.

1. Визначимо розмір франшизи:

$$5\,000 \times 0,07 = 350 \text{ (грн).}$$

2. Визначимо розмір страхового відшкодування:

$$4\,600 - 350 = 4\,250 \text{ (грн).}$$

Відповідь: 4 250 грн.

Приклад розв'язання розрахункового практичного завдання:

У результаті ДТП, яка сталася зимою 2025 року, було завдано шкоди майну двох пішоходів на 40 тис. грн. та на 60 тис. грн. Визначити розмір виплат страховиком кожному потерпілому.

Розв'язок: З 01 січня 2025 року відповідно до Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», страхова сума за внутрішніми договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності встановлена за шкоду, заподіяну майну потерпілих - 2500 000 грн на одного потерпілого.

Таким чином, страховий збиток в межах страхового ліміту компенсується в повному обсязі. Страхових пішоходу, який отримав шкоду 40 тис. грн компенсує повністю, пішоходу, який отримав шкоду 60 тис. грн також компенсує в повному обсязі.

Відповідь: страхових виплатить пішоходам 40 тис. грн і 60 тис. грн.

Приклад дискусійних питань:

1. Які основні принципи процесу врегулювання страхових претензій?
2. Які суб'єкти процесу врегулювання страхових претензій?
3. Поясніть ефективність відшкодування страхових збитків за правом регресу?
4. Поясніть переваги врегулювання страхових претензій за участі асистанс-компаній?
5. Поясніть переваги врегулювання страхових претензій за допомогою перестраховання?
6. Поясніть особливість грошових потоків страховика?
7. Як формується фінансовий результат діяльності страховика?
8. Як впливає структура страхового портфелю на грошові потоки страховика?
9. Як впливає структура страхового портфелю на фінансовий результат діяльності страховика?
10. Які чинники впливають на фінансовий результат діяльності страховика?

Тестові завдання для перевірки своїх знань:

1) Як називається система цілеспрямованих заходів страхової компанії, направлена на ліквідацію шкоди, завданої майновим інтересам страхувальника, що виникла в термін дії страхового договору внаслідок настання того чи іншого ризику?

- a) урегулювання страхових збитків;
- b) страхове відшкодування;
- c) страхові виплати;
- d) маркетинг в страхуванні;
- e) комунікації в страхуванні.

2) До основних принципів процесу врегулювання страхових претензій відносяться?

- a) правомірність вимог щодо покриття страхових збитків;
- b) адекватне відшкодування страхових збитків;
- c) оперативне здійснення фінансових розрахунків;
- d) своєчасна виплата страхового відшкодування;
- e) самофінансування страховика.

3) До суб'єктів процесу урегулювання страхових претензій відносять:

- a) страховик;
- b) страхувальник;
- c) вигодонабувач;
- d) державні установи;
- e) професійні оцінювачі збитку.

4) Після якої події страховик набуває права регресного позову до особи винної в настанні страхового випадку?

- a) після отримання письмової заяви про страховий випадок;
- b) після перевірки страхового полісу;
- c) після визначення розміру страхового збитку;
- d) після виплати страхового відшкодування;
- e) після визначення розміру страхового відшкодування.

5) Коли страховик здійснює документальне забезпечення регресного позову до винної особи в настанні страхового випадку?

- a) після отримання письмової заяви про страховий випадок;
- b) після перевірки страхового полісу;
- c) після визначення розміру страхового збитку;
- d) після виплати страхового відшкодування;
- e) після визначення винної особи у настанні страхового випадку.

б) Об'єктом управління грошовими потоками страхової організації є:

- a) фінансово-економічні відносини, що супроводжують процес руху грошових коштів, фондів та різних фінансових інструментів;
- b) є грошові потоки, які функціонують як на державному та регіональному рівнях, так і на рівні страхової організації і в середині її;
- c) забезпечення ефективності використання грошових коштів, що повинно сприяти стабільності фінансового стану страховика;
- d) кошти страхових резервів, які акумулюються в процесі надання страхових послуг;
- e) остаточний кінцевий підсумок діяльності страхової компанії.

7) Що є основою для здійснення інвестиційної діяльності страхової компанії?

- a) фінансово-економічні відносини, що супроводжують процес руху грошових коштів, фондів та різних фінансових інструментів;
- b) є грошові потоки, які функціонують як на державному та регіональному рівнях, так і на рівні страхової організації і в середині її;
- c) забезпечення ефективності використання грошових коштів, що повинно сприяти стабільності фінансового стану страховика;
- d) кошти страхових резервів, які акумулюються в процесі надання страхових послуг;
- e) остаточний кінцевий підсумок діяльності страхової компанії.

8) Метою управління грошовими потоками страхової організації є:

- a) фінансово-економічні відносини, що супроводжують процес руху грошових коштів, фондів та різних фінансових інструментів;
- b) є грошові потоки, які функціонують як на державному та регіональному рівнях, так і на рівні страхової організації і в середині її;
- c) забезпечення ефективності використання грошових коштів, що повинно сприяти стабільності фінансового стану страховика;
- d) кошти страхових резервів, які акумулюються в процесі надання страхових послуг;
- e) остаточний кінцевий підсумок діяльності страхової компанії.

9) Прибутком страхової компанії є:

- a) фінансово-економічні відносини, що супроводжують процес руху грошових коштів, фондів та різних фінансових інструментів;
- b) є грошові потоки, які функціонують як на державному та регіональному рівнях, так і на рівні страхової організації і в середині її;
- c) забезпечення ефективності використання грошових коштів, що повинно сприяти стабільності фінансового стану страховика;
- d) кошти страхових резервів, які акумулюються в процесі надання страхових послуг;
- e) остаточний кінцевий підсумок діяльності страхової компанії.

10) Предметом управління грошовими потоками страхової організації є:

- a) фінансово-економічні відносини, що супроводжують процес руху грошових коштів, фондів та різних фінансових інструментів;
- b) є грошові потоки, які функціонують як на державному та регіональному рівнях, так і на рівні страхової організації і в середині її;
- c) забезпечення ефективності використання грошових коштів, що повинно сприяти стабільності фінансового стану страховика;
- d) кошти страхових резервів, які акумулюються в процесі надання страхових послуг;
- e) остаточний кінцевий підсумок діяльності страхової компанії.

Рекомендована література:

1. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Центральнoукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : Ексклюзив Систем, 2022. С. 154-181. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11960> .
2. Опальчук Р. М. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦП "Компринт", 2023. 251 с. URL : <https://dglib.nubip.edu.ua/items/2521e4f3-9043-441d-b84a-7a8754511d31>
3. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. Редакція від 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.
4. Стешенко О. Д. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2021. С. 11-13. URL:<http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/7425>
5. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 21.03.2024 р. № 3720-IX. Редакція від 01.01.2025 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3720-IX#top>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7.

Тема заняття: *Управління фінансовою надійністю страховика.*

План заняття:

1. Фінансовий менеджмент в страхуванні.
2. Управління платоспроможністю страховика.
3. Формування та використання власного капіталу страхової компанії.
4. Формування страхових резервів страхової організації.

Приклад розв'язання розрахункового практичного завдання:

Страхова компанія здійснює інші види страхування, ніж страхування життя. Надходження страхових премій складають 14 млн. грн., перестраховикам сплачено 300 тис. грн. Страхові виплати 4 млн. грн., в тому числі компенсовано перестраховиком 150 тис. грн. Розмір зобов'язань 5 млн. грн. Визначити норматив платоспроможності страховика.

Розв'язок:

Норматив платоспроможності та достатності капіталу - сума прийнятних активів, яка на будь-яку дату має бути не меншою нормативного обсягу активів, що визначається як більша з таких величин:

$$\text{НПтДК} = \{(З + К) \text{ або } (З + \text{НЗП})\} \text{ max,} \quad (1)$$

де НПтДК - норматив платоспроможності та достатності капіталу;

К – стала величина (30 млн грн - для страховика, який здійснює або планує здійснювати види страхування інші, ніж страхування життя та 45 млн грн - для страховика, який здійснює або планує здійснювати страхування життя);

З - зобов'язання страховика;

НЗП - нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює загальні види страхування;

НЗП – нормативний запас платоспроможності страховика.

Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює види страхування інші, ніж страхування життя, на будь-яку дату дорівнює більшій з визначених величин:

перша - підраховується шляхом множення суми страхових премій за попередні 12 місяців на 0,18 При цьому сума страхових премій зменшується на 50 відсотків страхових премій, належних перестраховикам;

друга - підраховується шляхом множення суми страхових виплат за попередні 12 місяців на 0,26. При цьому сума страхових виплат зменшується на 50 відсотків виплат, що компенсуються перестраховиком згідно з укладеними договорами страхування.

Розмір нормативного запасу платоспроможності на основі страхових премій:

$$0,18 \times (14000 - 300 \times 0,5) = 2493 \text{ (тис. грн).}$$

Розмір нормативного запасу платоспроможності на основі страхових виплат:

$$0,26 \times (4000 - 150 \times 0,5) = 1020 \text{ (тис. грн.)}$$

Вибираємо найбільше значення із розрахованих двох, таким чином нормативний запас платоспроможності страховика дорівнює 2493 тис. грн.

$$\text{НПтДК} = 5000000 + 30000000 = 35000000 \text{ грн.}$$

$$\text{НПтДК} = 5000000 + 2493000 = 7493000 \text{ грн.}$$

Вибираємо найбільше значення із розрахованих двох, таким чином норматив платоспроможності страховика дорівнює 35 млн. грн.

Відповідь: Норматив платоспроможності страховика 35 млн. грн.

Приклад розв'язання розрахункового практичного завдання:

Страхова компанія здійснює страхування життя. Надходження страхових премій складають 20 млн. грн. Розмір зобов'язань 30 млн. грн., в тому числі математичні резерви 25 млн. грн. Визначити норматив платоспроможності страховика.

Розв'язок:

Норматив платоспроможності та достатності капіталу - сума прийнятних активів, яка на будь-яку дату має бути не меншою нормативного обсягу активів, що визначається як більша з таких величин:

$$\text{НПтДК} = \{(З + К) \text{ або } (З + \text{НЗП})\} \text{ тах,} \quad (2)$$

де НПтДК - норматив платоспроможності та достатності капіталу;

К – стала величина (30 млн грн - для страховика, який здійснює або планує здійснювати види страхування інші, ніж страхування життя та 45 млн грн - для страховика, який здійснює або планує здійснювати страхування життя);

З - зобов'язання страховика;

НЗП - нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює загальні види страхування;

НЗП – нормативний запас платоспроможності страховика.

Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює страхування життя, на будь-яку дату визначається:

$$\text{НЗП} = 0,05 \sum_{i=1}^n \text{РДЗ}_i \quad (3)$$

де НЗП - нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює страхування життя;

РДЗ_i – резерв довгострокових зобов'язань;

i – договір страхування життя;

n – кількість договорів.

Розмір нормативного запасу платоспроможності:

$$0,05 \times 25 \cdot 000 \ 000 = 1 \ 250 \ 000 \text{ (грн.)}$$

Розрахуємо норматив платоспроможності та достатності капіталу:

$$\text{НПтДК} = 30\,000\,000 + 45\,000\,000 = 75\,000\,000 \text{ грн.}$$

$$\text{НПтДК} = 30\,000\,000 + 1\,250\,000 = 31\,250\,000 \text{ грн.}$$

Вибираємо найбільше значення із розрахованих двох, таким чином норматив платоспроможності страховика дорівнює 75 млн. грн.

Відповідь: Норматив платоспроможності страховика 75 млн. грн.

Приклад дискусійних питань:

1. Які чинники впливають на фінансову надійність страховика?
2. Які чинники впливають на платоспроможність страховика?
3. Що є гарантією платоспроможності страховика?
4. Чи потрібно на рівні держави регулювати платоспроможність страховика?
5. Які вимоги до платоспроможності страховика в Україні?
6. Розкрийте сутність поняття «пруденційний нагляд» в страхуванні?
7. Хто здійснює пруденційний нагляд в Україні?
8. Які існують показники платоспроможності страховика в Україні?
9. Які страхові резерви формують українські страховики і для чого?
10. Поясніть різницю між технічними і математичними резервами страховика?

Тестові завдання для перевірки своїх знань:

1) Як називається здатність страховика виконати страхові зобов'язання, які прийняті за договорами страхування та перестраховування, у разі впливу несприятливих чинників?

- a) фінансова надійність страховика;
- b) ліквідність страховика;
- c) ділова активність страховика;
- d) фінансовий стан страховика;
- e) фінансова діяльність страховика.

2) Як називається частка власних коштів страховика, яка резервується з метою додаткового забезпечення фінансової надійності?

- a) страхові резерви;
- b) математичні резерви;
- c) технічні резерви;
- d) вільні резерви;
- e) довгострокові страхові резерви.

3) До власних коштів страховика відносять:

- a) статутний фонд;
- b) спеціальні та резервні фонди;
- c) вільні резерви;
- d) нерозподілений прибуток;
- e) кредиторська заборгованість.

4) Для кого нормативний запас платоспроможності розраховується шляхом множення 0,18 на суму страхових премій за попередні 12 місяців зменшену на 50% перестрахових премій?

- a) страховика, який здійснює страхування життя;
- b) страховика, який здійснює загальні види страхування;
- c) перестраховик;
- d) страховий брокер;
- e) перестраховий брокер.

5) Для кого нормативний запас платоспроможності розраховується шляхом множення 0,26 на суму страхових виплат за попередні 12 місяців зменшену на 50% виплат, що здійснені перестраховиком?

- a) страховика, який здійснює страхування життя;
- b) страховика, який здійснює загальні види страхування;
- c) перестраховик;
- d) страховий брокер;
- e) перестраховий брокер.

6) Для кого нормативний запас платоспроможності розраховується шляхом множення 0,05 на суму резерву довгострокових зобов'язань?

- a) страховика, який здійснює страхування життя;
- b) страховика, який здійснює загальні види страхування;
- c) перестраховик;
- d) страховий брокер;
- e) перестраховий брокер.

7) Які страхові резерви страховика, що здійснюють загальне страхування, визначаються паушальним методом (методом 1/24)?

- a) резерв незароблених премій;
- b) резерв заявлених, але не виплачених збитків;
- c) резерв збитків, які виникли, але не заявлені;
- d) резерв катастроф;
- e) резерв коливань збитковості.

8) Які страхові резерви страховика, що здійснюють загальне страхування, визначаються методом 1/365?

- a) резерв незароблених премій;
- b) резерв заявлених, але не виплачених збитків;
- c) резерв збитків, які виникли, але не заявлені;
- d) резерв катастроф;
- e) резерв коливань збитковості.

9) Які страхові резерви страховика, що здійснюють загальне страхування, визначаються методом фіксованого відсотка?

- a) резерв незароблених премій;
- b) резерв заявлених, але не виплачених збитків;
- c) резерв збитків, які виникли, але не заявлені;
- d) резерв катастроф;
- e) резерв коливань збитковості.

10) Який документ регламентує порядок розміщення страхових резервів в Україні?

- a) Конституція України;
- b) Положення НБУ;
- c) Закон України «Про страхування»;
- d) Декрет Кабінету Міністрів України;
- e) Указ Президента України.

Рекомендована література:

1. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : Ексклюзив Систем, 2022. С. 154-181. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11960>.

2. Опальчук Р. М. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦП "Компринт", 2023. 251 с. URL : <https://dglib.nubip.edu.ua/items/2521e4f3-9043-441d-b84a-7a8754511d31>

3. Про страхування : Закон України від 18.11.2021р. № 1909-IX. Редакція від 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.

4. Стешенко О. Д. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2021. С. 11-13. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/7425>

5. Фінанси страхових організацій: у схемах і таблицях: навч. Посібник / укл. М.П. Федишин, Л.В. Попова, С.С. Кучерівська. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2023, 228 с. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8407>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8.

Тема заняття: *Управління інвестиційною діяльністю страховика.
Фінансовий моніторинг у страхових організаціях.*

План заняття:

1. Інвестиційний потенціал страховиків.
2. Діяльності страховиків на фондовому ринку.
3. Сутність фінансового моніторингу (суб'єкти, завдання).
4. Проведення ідентифікації клієнтів, які здійснюють фінансові операції.

Індивідуальне завдання для самостійного опрацювання:

Творче завдання: проаналізувати структуру інвестиційного портфеля обраної страхової компанії шляхом визначення часток видів інвестицій. Для розрахунків використовувати фінансову звітність страхових компаній, які розміщені на офіційних сайтах (<http://surl.li/eawgjo>; <http://surl.li/xnqrxh>). Аналіз можна надавати у вигляді таблиць, діаграм, схем. Обґрунтувати пропозиції для покращення структури інвестиційного портфелю страховика.

Таблиця 1 – Структура інвестиційного портфеля СК «ААА»

Види інвестицій	Роки					Відхилення (+/-)				
	2019	2020	2021	2022	2023	2020 до 2019	2021 до 2020	2022 до 2021	2023 до 2022	2023 до 2019
депозити в банках										
...										
Разом	100	100	100	100	100					

Джерело: складено автором з використанням [...]

Приклад дискусійних питань:

1. Які основні особливості інвестиційної діяльності страховика, якій займається страхуванням життя?
2. Які основні особливості інвестиційної діяльності страховика, якій займається страхуванням інше, ніж страхування життя?
3. Які фактори впливають на інвестиційну діяльність страховика?
4. Яка структура інвестиційного портфеля страховика?
5. Які перспективи діяльності страховиків на фондовому ринку?
6. Поясніть переваги фінансового моніторингу в страхуванні?
7. Чи є на Вашу думку недоліки фінансового моніторингу в страхуванні?
8. Як впливає фінансовий моніторинг на розвиток страхового ринку?
9. Як впливає фінансовий моніторинг на розвиток перестрахового ринку?
10. Як впливає фінансовий моніторинг на розвиток ринку страхування життя?

Тестові завдання для перевірки своїх знань:

1) Як називається сукупність заходів, встановлених законодавством та внутрішніми документами страховика, щодо запобігання та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом та спрямованих на боротьбу з фінансуванням тероризму?

- a) фінансовий моніторинг;
- b) фінансове планування;
- c) андерайтинг;
- d) фінансова діяльність;
- e) фінансова безпека.

2) До суб'єктів первинного фінансового моніторингу відносять?

- a) страховик;
- b) перестраховик;
- c) страховий брокер;
- d) Національний банк України;
- e) Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

3) До суб'єктів державного фінансового моніторингу відносять?

- a) страховик;
- b) перестраховик;
- c) страховий брокер;
- d) Національний банк України;
- e) Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

4) Кому підзвітний працівник страховика, який відповідальний за проведення фінансового моніторингу?

- a) керівнику страхової організації;
- b) начальнику відділу страховика;
- c) головному бухгалтеру страховика;
- d) фінансовому директору страховика;
- e) андерайтеру.

5) Фінансова операція в Україні підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу у разі, якщо сума, на яку вона здійснюється, дорівнює чи перевищує?

- a) 150 тис. грн.;
- b) 100 тис. грн.;
- c) 200 тис. грн.;
- d) 50 тис. грн.;
- e) 250 тис. грн.

б) Директива Ради 91/308/ЄЕС від 19 червня 1991 року «Про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання грошей» дозволяє не ідентифікувати страхові послуги, якщо сума періодичного страхового платежу чи страхової виплати, що мають бути сплачені протягом одного року зі страхування життя у розмірі:

- а) перевищує 1 тис. євро;
- б) перевищує 2500 євро;
- с) перевищує 10 тис. євро;
- д) не перевищує 1 тис. євро;
- е) не перевищує 2500 євро.

7) Директива Ради 91/308/ЄЕС від 19 червня 1991 року «Про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання грошей» дозволяє не ідентифікувати страхові послуги, якщо сплачується разовий страховий платіж зі страхування життя у розмірі:

- а) перевищує 1 тис. євро;
- б) перевищує 2500 євро;
- с) перевищує 10 тис. євро;
- д) не перевищує 1 тис. євро;
- е) не перевищує 2500 євро.

8) Яку відповідальність несуть особи, які винні у порушенні вимог законодавства у сфері запобігання та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом?

- а) кримінальну відповідальність;
- б) адміністративну відповідальність;
- с) цивільно-правову відповідальність;
- д) дисциплінарна відповідальність;
- е) конституційна відповідальність.

9) До кого застосовуються штрафні санкції у разі невиконання або неналежного виконання первинного фінансового моніторингу?

- а) страховика;
- б) страхувальника;
- с) вигодонабувач;
- д) страхового брокера;
- е) перестраховик.

10) Хто приймає рішення про проведення внутрішнього фінансового моніторингу страхової операції?

- а) Нацкомфінпослуг;
- б) Національний Банк України;
- с) страховик;
- д) страхувальник;
- е) вигодонабувач.

Рекомендована література:

1. Опальчук Р. М. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦП "Компринт", 2023. 251 с. URL : <https://dglib.nubip.edu.ua/items/2521e4f3-9043-441d-b84a-7a8754511d31>
2. Про страхування : Закон України від 18.11.2021р. № 1909-IX. Редакція від 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.
3. Стешенко О. Д. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2021. С. 11-13. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/7425>
4. Фінанси страхових організацій: у схемах і таблицях: навч. Посібник / укл. М.П. Федишин, Л.В. Попова, С.С. Кучерівська. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2023, 228 с. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8407>
5. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 грудня 2019 р. № 361-IX. Редакція від 09.01.2025 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#top>

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисюк О. В. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 102 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_finan/borysiuk_SM-.pdf
2. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р. Редакція від 03.09.202 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/conv#Text>.
3. Копич І. М., Сороківський В. М., Черкасова С. В., Сороківська М. В. Актуарні розрахунки: підручник. Львів: Новий Світ,- 2020. 214 с. https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/11/Aktuarni_rozrakhunky.pdf
4. Мальований М. І., Прокопчук О. Т., Улянич Ю. В. Інформаційні технології в інноваційній діяльності страхового ринку України. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. Вип. 96. Ч. II: Економічні науки. 2020. С. 103-115. URL : <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/96/7.pdf>
5. Мельник Т. А. Управління маркетинговою діяльністю як елемент страхового менеджменту. *Маркетинг у підприємстві, біржовій діяльності та торгівлі в smart суспільстві: управлінський, інноваційний та методичний виміри* : колективна монографія / За наук. ред. І. В. Перезової. Львів: Видавець Кошовий Б.-П.О., 2023. С. 300-323. DOI <http://dx.doi.org/10.46489/messt2023>.
6. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : Ексклюзив Систем, 2022. 307с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11960>.
7. Опальчук Р. М. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦП "Компринт", 2023. 251 с. URL: <https://dglib.nubip.edu.ua/items/2521e4f3-9043-441d-b84a-7a8754511d31>
8. Плиса В.Й. Управління ризиками у сфері електронних страхових послуг: текст лекції. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. 34 с. <http://dspace.lnlibrary.lviv.ua/jspui/handle/123456789/345>
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Редакція від 01.01.2025 р. URL: <http4s://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#top>
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV Редакція від 03.09.2024 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
11. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 грудня 2019 р. № 361-IX. Редакція від 09.01.2025 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#top>
12. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: Постанова КМУ від 28 лютого 2000 р. № 419. Редакція від 02.12.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#n12>
13. Про затвердження Правил складання та подання звітності учасниками ринку небанківських фінансових послуг до Національного банку України: Постанова Правління НБУ від 25.11.2021 р. № 123. Редакція від 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0123500-21#Text>
14. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності

- власників наземних транспортних засобів : Закон України від 21.03.2024 р. № 3720-IX. Редакція від 01.01.2025 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3720-IX#top>
15. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. Редакція від 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.
16. Прокопчук О.Т. Комунікації в страховому менеджменті. 2021. *Збірник наукових праць Уманського НУС. Економіка*. Вип. 99. Ч. 2. С. 211-222. DOI 10.31395/2415-8240-2021-99-2-211-222. URL : <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/99/99.2/21.pdf>
17. Статистика страхового ринку України. URL: <https://forinsurer.com/stat>
18. Стешенко О. Д. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2021. 50 с. URL:<http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/7425>
19. Супрун А. А., Петрішина Т. О. Страховий менеджмент в умовах четвертої промислової революції. *Економіка та суспільство*. Вип. 28. 2021. 9с. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-19>
20. Фінанси страхових організацій: у схемах і таблицях: навч. Посібник / укл. М.П. Федішин, Л.В. Попова, С.С. Кучерівська. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2023, 228 с. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8407>
21. Щодо узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень стосовно започаткування та ведення діяльності прямого страхування, іншого, ніж страхування життя: Перша Директива Ради 73/239/ЄЕС від 24 липня 1973 р. Редакція від 18.06.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_281/conv#Text
22. Щодо узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень стосовно прямого страхування, іншого, ніж страхування життя, і визначає положення для спрощення ефективного користування свободою надання послуг та про внесення змін до Директиви 73/239/ЄЕС: Друга Директива Ради 88/357/ЄЕС від 22 червня 1988 року Редакція від 16.05.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_188#Text
23. Щодо узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень стосовно започаткування та ведення діяльності прямого страхування життя: Перша директива Ради 79/267/ЄЕС від 5 березня 1979 р. Редакція від 16.12.2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_286#Text
24. European insurance industry database. Total insurance. DatabaseMarch2022. URL : <https://www.insuranceeurope.eu/statistics>

Навчально-методичне видання

СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

методичні рекомендації до підготовки на практичні заняття та виконання
самостійної роботи з дисципліни для здобувачів вищої освіти

Укладач: *МЕЛЬНИК Т.А.*

Рецензенти: *ЗАЯРНЮК О. В.*
ГАВРИЛОВА Н.В.